

Hétszakasú csővezeték: Mic-4 (4.35. ábra)

1. Az IFU a bejövő bajtfolyamot a dekódolóba küldi.
2. A dekódoló a **WIDE** prefixumot felismeri, pl. **WIDE ILOAD**-ot átalakítja **WIDE_ILOAD**-dá: pl. 9 bites utasítás kód.

A dekódolóban van egy táblázat, amely minden utasításnak tudja a hosszát. Ez alapján el tudja különíteni az utasítás kódokat és az operandusokat. Az operandusokat a léptető regiszterbe teszi, onnan tölti fel **MBR1**-et és **MBR2**-t.

Máté: Architektúrák 8. előadás 1

A dekódoló egy másik táblázata megmutatja, hogy a sorba állító egységben lévő **ROM** melyik címén kezdődnek a kódhoz tartozó mikroműveletek (μ műveletek). Az egyes **IJVM** utasításokat megvalósító μ műveletek egymás után vannak a **ROM**-ban, az utolsónál a **Final** bit be van állítva.

Máté: Architektúrák 8. előadás 2

- A μ műveletekben nincs **NEXT_ADDRESS**.
- A legtöbb μ műveletben nincs **JAM** mező.
- A vezérlés átadó μ műveletekben a **Goto** bit be van állítva.

Máté: Architektúrák 8. előadás 3

3. A sorba állító egység a **ROM**-ból a **RAM**-ba másolja a μ műveleteket, amint van hely a **RAM**-ban. A kódhoz tartozó utolsó μ művelet **Final** bitje jelzi, hogy nincs több átmásolandó μ művelet. Ha a μ műveletek között nem volt olyan, amelyik **Goto** bitje be volt állítva, akkor nyugtázó jelet küld a dekódolónak, hogy folytathatja a munkáját.

Máté: Architektúrák 8. előadás 4

Néhány **IJVM** utasítás (pl. **IFLT**) elágazást kíván. A feltételes μ műveletek speciális utasítások, ezeket külön μ műveletként kell megadni. Ezeknél be van állítva a **Goto** bit, és tartalmazzák a **JAM** biteket is. A **Goto** bit arra is szolgál, hogy a sorba állító egység le tudja állítani további utasítások dekódolását. Mindaddig nem lehet tudni, hogy melyik utasítás következik a feltételes utasítás után, amíg a feltétel ki nem értékelődött.

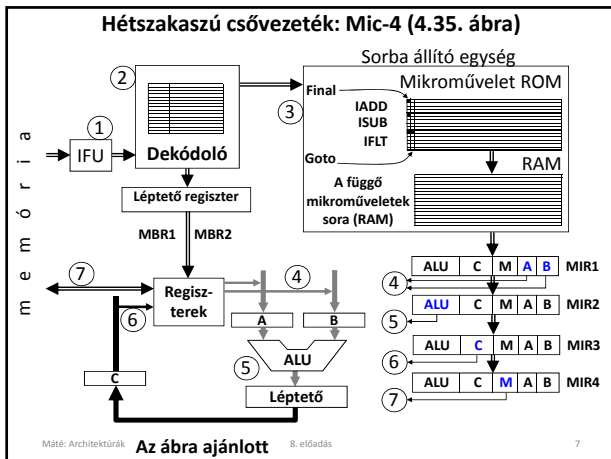
- Ha létrejön az elágazás, akkor a csővezeték nem folytatódhat. „Tiszta lapot” kell csinálni **IFU**-ban, a **dekódolóban** és a sorba állító egységben, majd az **offset**-nek megfelelő címtől folytatódik a betöltés.
- Ha az ugrás feltétele nem teljesül, akkor a **dekódoló** megkapja a nyugtázó jelet, és a következő utasítással folytatódhat a dekódolás.

Máté: Architektúrák 8. előadás 5

Az adatutatót 4 független **MIR** vezérli. Minden óraciklus kezdetekor **MIRi** föltöltődik a föltötte lévőből, **MIR1** pedig a **RAM**-ból.

4. **MIR1** az **A, B** regiszterek feltöltését,
5. **MIR2** az **ALU** és a léptető működését,
6. **MIR3** az eredmény tárolását,
7. **MIR4** pedig a memória műveleteket vezérli.

Máté: Architektúrák 8. előadás 6

IFLT offset programozása Mic-4-en:

	iflt1	iflt2	iflt3	iflt4 (Final=1, Goto=1)
cy	MAR=SP=SP-1; rd	OPC=TOS	TOS=MDR	N=OPC; if(N) GOTO offset
1	B=SP			
2	C=B-1	B=TOS		
3	MAR=SP=C	C=B	Várni kell!	
4	rd	OPC=C	Várni kell!	
5			B=MDR	
6			C=B	B=OPC
7			TOS=C	C=B
8				N PC=PC-1+MBR2; „tisza lap”, majd a PC által mutatott címtől utasítás betöltés, ...
				#N MBR2-t eldobni, folytatódhat a dekódolás

A 8. ciklus feladata túl bonyolult! MBR2 - 1 előre kiszámítható.

Máté: Architektúrák 8. előadás 8

IFLT offset programozása Mic-4-en:

	iflt1	iflt2	iflt3	iflt4	iflt5 (Final=1, Goto=1)
cy	MAR=SP=SP-1; rd	OPC=TOS	H=MBR2-1	TOS=MDR	N=OPC; if(N) GOTO offset
1	B=SP				
2	C=B-1	B=TOS			
3	MAR=SP=C	C=B	B=MBR2		
4	rd	OPC=C	C=B-1	Várni kell!	
5			H=C	B=MDR	
6				C=B	B=OPC
7				TOS=C	C=B
8					N PC=PC+H; „tisza lap”, majd a PC által mutatott címtől utasítás betöltés, ...
					#N folytatódhat a dekódolás

Az **IJVM** feltétlen ugrását a dekódoló is feldolgozhatja.

Máté: Architektúrák 8. előadás 9

Elágazás jövődölés (4.40. ábra)

Legkorábban a dekódoló veheti észre, hogy ugró utasítást kell végrehajtani, de addigra a következő utasítás már a csővezetékben van! Pl.:

Program	Címke	Gépi utasítás	Megjegyzés
if(i==0)		CMP i,0	összehasonlítás
		BNE else	feltételes ugrás
	k=1; then:	MOV k,1	k=1
else		BR next	feltétlen ugrás
	k=2; else:	MOV k,2	k=2
	next:		

A **BR next** utasítással is probléma van!

Máté: Architektúrák 8. előadás 10

Elágazás jövődölés

Eltolás rész (delay slot): Az ugró utasítás utáni pozíció. Az ugró utasítás végrehajtásakor ez az utasítás már a csővezetékben van!

Megoldási lehetőségek:

- **Pentium 4:** bonyolult hardver gondoskodik a csővezeték helyreállításáról
- **UltraSPARC III:** az eltolás részben lévő utasítás végrehajtásra kerül(!). A felhasználóra (fordítóra) bízva a probléma megoldását, a legrosszabb esetben **NOP** utasítást kell tenni az ugró utasítás után.

Máté: Architektúrák 8. előadás 11

Elágazás jövődölés

Sok gép megjövendöli, hogy egy ugrást végre kell hajtani vagy sem.

Egy triviális jóslás:

- a visszafelé irányulót végre kell hajtani (ilyen van a ciklusok végén),
- az előre irányulót nem (jobb, mint a semmi).

Feltételes elágazás esetén a gép tovább futhat a jövődölt ágon,

- amíg nem ír regiszterbe vagy
- csak „firkáló” regiszterekbe ír.

Ha a jóslat bejött, akkor minden rendben, ha nem, akkor sincs baj.

Több feltételes elágazás egymás után!

Máté: Architektúrák 8. előadás 12

Statikus elágazás jövendölés

A feltételes utasításoknak néha olyan változata is van (pl. **UltraSPARC III**), mely tartalmaz bitet a jóslásra. A fordító ezt a bitet valahogy beállítja.

Olyankor is statikus elágazás jövendölés történik, ha a processzor arra számít, hogy a visszafelé ugrások bekövetkeznek, az előre ugrások nem.

Máté: Architektúrák

8. előadás

13

Dinamikus elágazás jövendölés

Elágazás előzmények tábla (4.41. ábra), hasonló jellegű, mint a gyorsító tár. Lehet több utas is!

- Egy jövendőlő bit: mi volt legutóbb,

Bejegyzés	Valid	Elágazás volt/nem volt
	Elágazási cím/tag	
N-1		
...		
3		
2		
1		
0		

Máté: Architektúrák

8. előadás

14

- Két jövendőlő bit: mi várható és mi volt legutóbb.

Bejegyzés	Valid	Jövendőlő bitek
	Elágazási cím/tag	
N-1		
...		
3		
2		
1		
0		

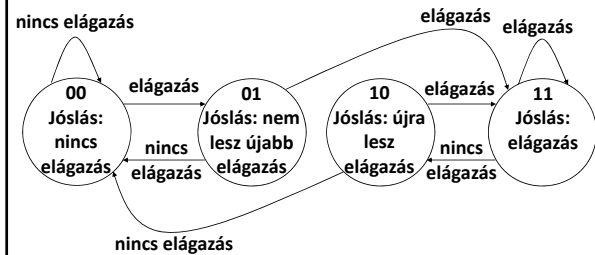
Ha egy belső ciklus újra indul, akkor az várható, hogy a ciklus végén vissza kell ugrani, pedig legutóbb nem kellett.

Máté: Architektúrák

8. előadás

15

A „várható” bitet csak akkor írja át, ha egymás után kétszer téves volt a jóslat (4.42. ábra).

Máté: Architektúrák

8. előadás

16

- A táblázat a legutóbbi célcímre is tartalmazhatja.

Bejegyzés	Valid	Jövendőlő bitek	Célcím
	Elágazási cím/tag		
N-1			
...			
3			
2			
1			
0			

Ha az a jövendölés, hogy lesz elágazás, akkor arra számít, hogy a legutóbbi tárolt célcímre kell ugrani.

Máté: Architektúrák

8. előadás

17

Elágazás jövendölés

- Figyeljük, hogy az utolsó k feltételes elágazást végre kellett-e hajtani. Ez egy k bites számot eredményez, és az elágazási előzmények blokkos regiszterében tároljuk. Ha a k bites szám megegyezik a táblázat valamely bejegyzésének a kulcsával (találat), akkor az ott talált jövendölést használja.

Meglepő, de elég jól működik.

Máté: Architektúrák

8. előadás

18

		Olvasott regiszterek							Írt regiszterek												
C	#	Dekódolt	K	B	0	1	2	3	4	5	6	7	0	1	2	3	4	5	6	7	
9	7	R3=R3*R1	6	-	1	1	1						1	0							
10					1	1							1	0							
11				6																	
12					1	1										1					
13	8	R1=R4+R4	7	-	1	1															
14					1	1										1					
15				7																	
16				8					2					1							
17									2					1							
18				8																	

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 25

Néhány gép bizonyos (mikro)utasításokat átugorva függőben hagy, előbb későbbi utasításokat hajt végre, és később tér vissza a függőben hagyott utasítások végrehajtására (~4.44. ábra).

Az átugrott utasítások is okozhatnak függőséget!

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 26

Sorrendtől eltérő végrehajtás (kezdés és befejezés) esetén (4.44. ábra)

		Olvasott regiszterek										Írt regiszterek													
C	#	Dekódolt	K	B	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	
1	1	R3=R0*R1	1	1	1	1									1	1									
2	1	R4=R0+R2	2	2	1	1									1	1									
2	3	R5=R0+R1	3	3	2	1									1	1	1								
4	4	R6=R1+R4	-	3	2	1									1	1	1	0							
3	5	R7=R1*R2	5	3	3	2			0						1	1	1	0	1						
6	6	R1(S1)=R0-R2	6	4	3	3			0						1	1	0	1	1				1	1	
			2	3	3	2			0						1	1	0	1	1				1	1	

I4 nem indulhat RAW függőség (R4) I2 miatt, de **adminisztrációt igényel**, hogy melyik regisztereket használja (függőséget okozhat az átugrott utasítás is!).

I5 megelőzheti I4-et.

I6 R1=R0-R2 helyett S1=R0-R2. Az S1 segéd (firkáló) regisztert használja R1 helyett (regiszter átnevezés). Az eredményt később átmásolhatja R1-be, ha R1 fölszabadult.

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 27

		Olvasott regiszterek										Írt regiszterek													
C	#	Dekódolt	K	B	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	
1	1	R3=R0*R1	1	1	1	1									1	1									
2	1	R4=R0+R2	2	2	1	1									1	1									
2	3	R5=R0+R1	3	3	2	1									1	1	1								
4	4	R6=R1+R4	-	3	2	1									1	1	1	0							
3	5	R7=R1*R2	5	3	3	2			0						1	1	1	0	1						
6	6	R1(S1)=R0-R2	6	4	3	3			0						1	1	0	1	1				1	1	
			2	3	3	2			0						1	1	0	1	1				1	1	
4	7	R3=R3*R1(S1)	4	3	4	2			1						1	1	1	1	1				1	1	
			-	3	4	2			0						1	1	1	1	1				1	1	

I6 eredménye R1 helyett S1-ben képződik (regiszter átnevezés)!
A későbbi utasításokban R1 helyett S1-et kell használni!

I7 RAW és WAW függőség R3 miatt (I1), RAW függőség R1 (S1) miatt (I6), regiszter átnevezés miatt: R3=R3*R1 helyett R3=R3*S1

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 28

		Olvasott regiszterek										Írt regiszterek													
C	#	Dekódolt	K	B	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	
1	1	R3=R0*R1	1	1	1	1									1	1									
2	1	R4=R0+R2	2	2	1	1									1	1									
2	3	R5=R0+R1	3	3	2	1									1	1	1								
4	4	R6=R1+R4	-	3	2	1			0						1	1	1	0							
3	5	R7=R1*R2	5	3	3	2			0						1	1	1	0	1						
6	6	R1(S1)=R0-R2	6	4	3	3			0						1	1	0	1	1				1	1	
			2	3	3	2			0						1	1	0	1	1				1	1	
4	7	R3=R3*R1(S1)	4	3	4	2			1						1	1	1	1	1				1	1	
8	8	R1(S2)=R4+R4	8	3	4	2			0						1	1	1	1	1				1	1	
			1	2	3	2			0						1	1	1	1	1				1	1	
			3	1	2	2			0						1	1	1	1	1				1	1	
			1	2	2	0			0						1	1	1	1	1				1	1	

I8 függőségek: R1-et I1, I3 olvassa (WAR), S1-be I6 ír (WAW), S1-et I7 olvassa (WAR), ezért R1=R4+R4 helyett S2=R4+R4 (mostantól R1 helyett S2 kell).

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 29

		Olvasott regiszterek										Írt regiszterek													
C	#	Dekódolt	K	B	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	
1	1	R3=R0*R1	1	1	1	1									1	1									
2	1	R4=R0+R2	2	2	1	1									1	1									
2	3	R5=R0+R1	3	3	2	1									1	1	1								
4	4	R6=R1+R4	-	3	2	1			0						1	1	1	0							
3	5	R7=R1*R2	5	3	3	2			0						1	1	1	0	1						
6	6	R1(S1)=R0-R2	6	4	3	3			0						1	1	0	1	1				1	1	
			2	3	3	2			0						1	1	0	1	1				1	1	
4	7	R3=R3*R1(S1)	4	3	4	2			1						1	1	1	1	1				1	1	
8	8	R1(S2)=R4+R4	8	3	4	2			0						1	1	1	1	1				1	1	
			1	2	3	2			0						1	1	1	1	1				1	1	
			3	1	2	2			0						1	1	1	1	1				1	1	
			1	2	2	0			0						1	1	1	1	1				1	1	
5			6	2	1	0			0						0	0						1	1	0	1
6			7	2	1	1			3						1	1						1	1	1	1
			4	1	1	2			2						1	1						1	1	1	1
			5	1	1	2			1						1	1						1	1	1	1
			8	1	1				1						1	1						1	1	1	1
7		(R1=S2)							1						1	1						1	1	1	1
8									1						1	1						1	1	1	1
9									1						1	1						1	1	1	1

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 30

C #	Dekódolt	Olvasott regiszterek										Írt regiszterek												
		K	B	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	0	1	2	3	4	5	6	7	1	2	
6		7		2	1	1	3									0	1				1	1		1
		4		1	1	1	2									0	1						1	1
		5				1	2									0	1							1
		8				1										1								1
7	(R1=S2)					1										1								
8						1										1								
9		7																						

I8 $R1(S2)=R4+R4$ eredménye a 7. ciklusban átkerülhet $S2$ -ből $R1$ -be, de jobb, ha a hardver nyilvántartja, hogy hol van.

Máté: Architektúrák Gyakorlásra 8. előadás 31

A modern **CPU**-k gyakran titkos regiszterek tucatjait használják regiszter átnevezésre, hogy ezáltal kiküszöböljék a **WAR** és **WAW** függőségeket.

Máté: Architektúrák 8. előadás 32

Feltételezett végrehajtás (4.45. ábra)
Páros és páratlan számok köbének összege:

```

evensum = 0;
oddsum = 0;
i = 0;
while(i < limit) {
    k = i * i * i;
    if(((i/2)*2) == i)
        evensum = evensum + k;
    else
        oddsum = oddsum + k;
    i = i + 1;
}
    
```

Máté: Architektúrák 8. előadás 33

Feltételezett végrehajtás (4.45. ábra)
Speculative Execution

Alap blokk (basic block): lineáris kód sorozat. Sokszor rövid, nincs elegendő párhuzamosság, hogy hatékonyan kihasználjuk.

Emelés: egy utasítás előre hozatala egy elágazáson keresztül (lassú műveletek esetén nyerhetünk vele). Pl. evensum és oddsum regiszterbe tölthető az elágazás előtt. Az egyik **LOAD** – természetesen – fölösleges.

Ha valamit nem biztos, hogy meg kell csinálni, de nincs más dolga a gépnek, akkor megteheti, de csak „firkáló” regiszterekbe írhat. Ha később kiderül, hogy kell, akkor átírja az eredményeket a valódi regiszterekbe, ha nem kell, elfelejti.

Máté: Architektúrák 8. előadás 34

Feltételezett végrehajtás (Speculative Execution)
Mellékhatások:

- fölszemes gyorsító sor csere, **SPECULATIVE_LOAD**: megpróbálja a betöltést a gyorsító tárból. Ha nincs ott, akkor föladja.
- if(x>0) z=y/x;** Ha az osztást a feltétel ellenőrzése előtt végzi el a processzor (emelés), akkor $x=0$ esetén csapda következik be 0-val való osztás miatt. Megoldás: **mérgezés bit**. Emelés esetén a csapda csak akkor következik be, ha az emelt műveletet tényleg végre kell hajtani.

Máté: Architektúrák 8. előadás 35

Pentium 4 (2000. november)

Felülről kompatibilis az **I8088**, ..., **Pentium III**-mal. 29.000, ..., 42 → 55 M tranzisztor, 1,5 → 3,2 GHz, 63-82W, 478 láb (**3. 44. ábra**), 32 bites gép, 64 bites adat sín.

NetBurst architektúra.
 2 fixpontos **ALU**. Mindkét **ALU** kétszeres órajel sebességgel fut.
 Többszálúság (hyperthreading): 5% többlet a lapkán ~ két **CPU**.

Máté: Architektúrák 8. előadás 36

Többszálúság (hyperthreading, 8.7. ábra)

(a)

A1	A2		A3	A4	A5		A6	A7	A8
----	----	--	----	----	----	--	----	----	----

(b)

B1			B2			B3	B4	B5	B6	B7	B8
----	--	--	----	--	--	----	----	----	----	----	----

(c)

C1	C2	C3	C4			C5	C6			C7	C8
----	----	----	----	--	--	----	----	--	--	----	----

Óraciklus →

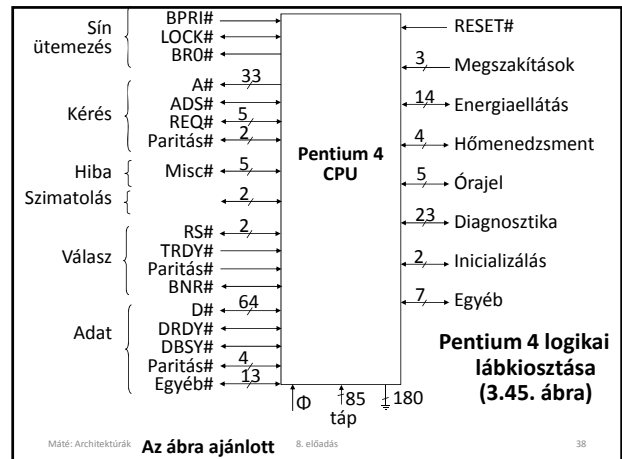
Az (a), (b) és (c) processzus külön futtatva az üres téglalapoknál várakozni kényszerül a memóriához fordulások miatt.

A többszálúság többszörözött regiszter készlet és némi szervező hardver hozzáadásával valósítható meg:

EGYÜTT

A1	B1	C1	A2	B2	C2	A3	B3	C3	A4	B4	C4
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Máté: Architektúrák 8. előadás 37

Pentium 4 logikai lábkiosztása (3.45. ábra)

RESET#: a CPU alapállapotba hozatala,
Megszakítások: régi vezérlő, és Advanced Programmable Interrupt Controller (APIC)
 Különböző tápfeszültségek, alvási állapotok, Jelzés 130° fölött, ...
 Rendszérín frekvenciája,
 ...

Pentium 4 CPU

- RESET#
- 3 Megszakítások
- 14 Energiaellátás
- 4 Hőmenedzsment
- 5 Órajel
- 23 Diagnosztika
- 2 Inicializálás
- 7 Egyéb

Máté: Architektúrák 8. előadás 39

Pentium 4 logikai lábkiosztása (3.45. ábra)

Sín ütemezés: BPRI#: magas, BRO#: normál prioritású igény
Kérés: A#: 8 bájtos adat 36 bites címe (64 GB címezhető),
Válasz: RS#: státus, TRDY#: a szolgál tud adatot fogadni, BNR#: WAIT
Adat: D#: 8 bájtos adat, DRDY#: az adat a sínen van, DBSY#: a sín foglalt.

Pentium 4 CPU

- BPRI#
- LOCK#
- BRO#
- A# 33
- ADS# 5
- REQ# 5
- Paritás# 2
- Misc# 5
- Misc# 2
- RS# 2
- TRDY#
- Paritás#
- BNR#
- D# 64
- DRDY#
- DBSY#
- Paritás# 4
- Egyéb# 13

Máté: Architektúrák 8. előadás 40

Feladatok

Milyen szakaszai vannak a **Mic-4** csővezetékének?
 Mi a feladata a dekódoló egységnek?
 Mi a feladata a sorba állító egységnek?
 Mire szolgál a **Final** bit?
 Mire szolgál a **Goto** bit?
 Hogy történik **Mic-4**-en az adatút vezérlése?
 Miért gyorsabb a **Mic-4**, mint a **Mic-3**?
 Milyen speciális feladatokat kell megoldani **Mic-4** esetén a feltételes elágazásnál?

Máté: Architektúrák 8. előadás 41

Feladatok

Mit nevezünk függőségnek?
 Milyen függőségeket ismer?
 Mely függőségek oldhatók fel, és hogyan?
 Hogy oldható meg sorrendtől eltérő végrehajtás esetén a függőségek nyilvántartása?

Máté: Architektúrák 8. előadás 42

Feladatok

Mit nevezünk elágazás jövedülésnek?
 Milyen dinamikus elágazás jövedüléseket ismer?
 Milyen statikus elágazás jövedüléseket ismer?
 Mi az eltolási rés (**delay slot**)?
 Hogy működik az eltolási rés szempontjából a
Pentium és az **UltraSPARC**?
 Mit jelent a sorrenden kívüli végrehajtás?
 Mi az előnye a sorrendtől eltérő végrehajtásnak?
 Mire szolgál a regiszter átnevezés?

Máté: Architektúrák

8. előadás

43

Feladatok

Mi a feltételezett végrehajtás?
 Mit nevezünk emelésnek?
 Mikor előnyös az emelés?
 Milyen mellékhatásai lehetnek a feltételezett
 végrehajtásnak?
 Mi a **SPECULATIVE_LOAD** lényege?
 Mi a mérgezés bit?
 Mi a többszálúság lényege, haszna?
 Mik a többszálúság megvalósításának feltételei?
 Mi a szuperskaláris gép lényege?

Máté: Architektúrák

8. előadás

44

Az előadáshoz kapcsolódó**Fontosabb témák**

Egy hét szakaszú szállítószalag: a Mic-4 csővezetéke
 Elágazás, eltolási rés. Statikus és dinamikus elágazás
 jövedülés
 Sorrendtől eltérő végrehajtás, szuperskaláris
 architektúra, függőségek, regiszter átnevezés
 Feltételezett végrehajtás

Máté: Architektúrák

8. előadás

45